

KALEIDOSZKÓP 2022

Tanulmánykötet

**Szerkesztette:
Marosi Kata**

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Szeged, 2022

*A tanulmánykötetének megjelenését támogatta
Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Tudományos Pályázata*

Szakmai lektor

Varga Emőke

Borítóterv-konceptió

Kiss Ferenc grafikustervező

Borítóterv-kivitelezés

Biró Ildikó grafikustervező

Felelős szerkesztő

Marosi Kata

ISBN (nyomtatott): 978-615-5946-73-8

ISBN (pdf): 978-615-5946-74-5

Kiadja:

Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2022

TARTALOM

Előszó

Marosi Kata 7

Művészet és környezettudatosság, a művek környezetre gyakorolt hatása

Balázs József Tamás. 11

A vizuális megismerés szerepe a kortárs média-ökoszisztémában

Biró Ildikó. 21

Szegedi nők a porondon

Brzózka Marek. 35

Az általános iskolai rajztanárképzés Szegeden.

Előzmények, kezdet és fejlődés

Fabulya Zoltánné. 47

Személyes térábrázolások a XX. század festészetében

Felházi Ágnes Judit 75

A tájkép metamorfózisa a digitális technikák tükrében.

A Google Earth és a GPS hatása a tájról való gondolkodásban

Marosi Kata 87

Joseph Beuys antropológiai művészetfelfogása

Máté Zsuzsanna. 101

Standardizáció a képzőművészetben

Szabó Ábel 115

A pedagógiai és ideológiai paradigmák változásai és kölcsönhatásai a

Hóman-korszakban. Szakirodalmi áttekintés

Szalay Ignác 125

Spirituális tájakon. Remsey Jenő és a Spirituális Művészek

Szövetségének hatása Mokry-Mészáros Dezső festészetére

Váraljai Anna. 135

A felszín alatt

Varga Dóra 149

ELŐSZÓ

Jelen kötet a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Művészeti Intézetének Rajz-művészettörténet Tanszékén elméleti és gyakorlati kurzusokat tartó oktatók tanulmányait gyűjti egybe.

Tanszékünk életében elérkezett az a pillanat, amikor kellő számú kolléga élt a lehetőséggel, hogy kutatásainak eredményeit, gondolatait megossza másokkal. Kezdeti célkitűzésként a Rajz-művészettörténet Tanszék, mint oktatási egység, kötetbe kívánta szervezni oktatóinak a vizualitás tág témakörét körbejáró problémafelvetéseit, megfigyeléseit. A tanulmányok témája megkötésektől mentes volt, így az írásra kész kollégák szabadon válogathattak a hozzájuk közel álló vagy éppen újonnan az érdeklődésük középpontjába került kérdések, kifejtésre, illetve megoldásra váró problémák közül. Az izgalmas sokszínűség ígéretével kecsegtető terv végül 11 szerző által valósult meg. Szerzői szakmai közösségünk összetétele is igen változatos. Festőművész, szobrászművész, üvegművész ugyanúgy megtalálható köztünk, mint pedagógiai doktori disszertációján dolgozó grafikus, közös területünk történetiségével foglalkozó kutató vagy éppen esztéta és nem utolsósorban művészettörténész. Mindezt tanulmánykötetünk címe – Kaleidoszkóp – hivatott jelezni.

A kaleidoszkóp egy optikai játék, amely lényegét egy csőben néhány szimmetrikusan elhelyezett tükrölem képezi, rendszere pedig megsokszorozza a tükrök elé helyezett apró, általában színes tárgyak képét. Ez a felépítés végtelen képi variációt, élményt tesz lehetővé a kaleidoszkóp forgatásával a színesen kavargó impressziók gyors egymásutániságában. A görög *kalosz*, *eidosz* és a *szkóp* szavak összetételéből született *szép formákat néző* szóösszetétel kitágított értelemben a változatos látványok, benyomások sorozata, együttese. Kötetünk címének jelentésrétegei így lefedik keletkezéstörténetét is, azon közös szándékunkat, hogy bemutassuk és egybefűzzük tanszékünk munkatársainak változatos, a vizuális kultúra különböző tudományterületein kifejtett kutatásait.

Tanszékünk életében már szinte hagyományosnak tekinthető, hogy rendszeres időközönként intézetünk tudományos életét hasonló formában reprezentáljuk. A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Művészeti Intézetének Rajz-művészettörténet Tanszékén 2018 szeptemberében alapítottuk meg a Művészetelméleti és Művészetpedagógiai Kutatócsoportot. Tagjai a művészet és a művészet tudományok, a művészetelmélet és a művészetfilozófia, az esztétika, valamint a művészetpedagógia és annak történetisége területén fejtik ki tevékenységüket. A kutatócsoport elsődleges feladatának tekinti, hogy a többdimenziós, vagyis egyrészt az oktatói, művészi, nevelői, másrészt az alkotói és befogadói, egyszersmind a művészet tudományi szemlélet igényének kiteljesedését mozdítsa elő mind a felsőoktatásban, mind a kultúra művészeti

hatáskörét kutatók körében. A kutatócsoport szakmai közösségének hangsúlyozott törekvése, hogy lehetőleg évente jelentős szakmai és tudományos eseményt szervezzen, művészetpedagógiai vagy művészetelméleti konferenciát rendezzen, tanulmányköteteket jelentessen meg, ezáltal alkalmat teremtve a folyamatos szakmai párbeszédre e tudományterületeken.

Az SZTE JGYPK Művészeti Intézetének Rajz-művészettörténet Tanszéke 2018-ban ünnepelte alapításának 70 éves évfordulóját. Tanszékünk – egyik ünnepi programjaként – szervezte meg 2018. november 14-én a *Művészeti nevelés, művészetre nevelés a felsőoktatásban* című, tanszékünk történetében az első művészetpedagógiai konferenciát, hagyományteremtő szándékkal. Az első konferenciakötetünk 2019-ben jelent meg a Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó gondozásában.

Második országos konferenciánk *A harmónia dicsérete* címmel 2019. nov. 13-14-én került megrendezésre, a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában, 16 előadó részvételével. A szakmai eseményen elhangzott előadások 2020-ban jelentek meg kötetbe rendezve, szintén a Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó gondozásában.

A 2020. év folyamán tervezett szakmai eseményeink a Covid-19 koronavírus terjedésével, illetve az azt megfékezni hivatott járványügyi intézkedések, korlátozások okán elmaradtak, de a tanulmánykötet-sorozatunk folytonosságáról nem mondtunk le. A 2021. évben vehette kézbe az olvasó az SZTE JGYPK Művészeti Intézet Művészetelméleti és Művészetpedagógiai Kutatócsoportja könyvsorozatának harmadik, ez alkalommal önálló szerzőségű *Kultúr-, művészetfilozófiai és esztétikai továbbgondolások* című kötetét dr. habil. Máté Zsuzsanna esztéta, irodalmár és egyben a kutatócsoport vezetője tollából.

Negyedik, jelen kötetünk az SZTE JGYPK tudományos pályázat támogatásának köszönhetően jelenik meg.

Reméljük, hogy tanulmánykötetünk olvasói bekapcsolódnak a vizuális kultúra és művészet változatos területein kibontakozó szakmai diskurzusokba. Ennek inspirálásához végül szakmai lektorunk, dr. habil. Varga Emőke véleményéből idézek, egyben megköszönve munkáját: „A sokszínűség ugyanakkor nem jelent szétszórtságot, mert az írások mindegyike, lényegét tekintve három, a művészettudomány alá besorolható tudományterülethez, nevezetesen a művészettörténeti, -elméleti és -pedagógiai kutatásokhoz és ezek kérdésköréhez sorolható témákról szól. De több olyan konkrét kapcsolódási pontot és párhuzamot, illetve újraperspektivált kérdést is tartalmaz, mely a kötet kohézióját jótékonyan erősíti, és segíti megmutatni a szerzői szakmai közösség, a JGYPK Rajz-művészettörténet Tanszék munkatársai tudományos érdeklődésének irányait. Elsősorban a látás, mint az érzékelés legfontosabb medialitása, mint az információk feldolgozásának kitüntetetten fontos módja kerül többszörös fókuszba. (...)

A kötet értéke a kaleidoszkopikus sokszínűségből adódó frissesség, a többretű témakínálat, a művészeti kutatások aktuális kérdéseire való többszálú kapcsolódás. Nemcsak a szűkebb szakmai közönség, de minden, a művészeti kérdések iránt érdeklődő olvasó figyelmébe is ajánlható.”

Marosi Kata
a kötet szerkesztője